

POSTANOWIENIE

Dnia 13 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Dziergawka

w sprawie M.M.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 13 marca 2026 r.

na posiedzeniu bez udziału stron

wniosku obrońcy skazanego o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego

na podstawie art. 29 § 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym

(Dz.U. z 2021 r., poz. 1904 t.j. z dnia 21.10.2021 ze zm.) w zw. z art. 41 § 1 k.p.k.

a contrario

p o s t a n o w i ł

**wniosek o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego A.B.
pozostawić bez rozpoznania.**

[WB]

UZASADNIENIE

Do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek obrońcy skazanego M.M. o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego A.B. od rozpoznania wniosku obrońcy skazanego z dnia 20 lutego 2026 r. o wyłączenie R.W. od rozpoznania sprawy o sygn. akt III KO 56/25, z uwagi na istnienie obawy co do jego bezstronności, bowiem powołany został na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. We wniosku odwołano się również do orzecznictwa

Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA I-4110-1/20 oraz zasady *nemo iudex in causa sua*.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek obrońcy skazanego należało pozostawić bez rozpoznania jako niedopuszczalny z mocy ustawy.

Głównym argumentem na jaki obrońca skazanego powołał się we wniesionym wniosku jest fakt powołania sędziego Sądu Najwyższego A.B. na urząd sędziego w trybie przewidzianym w ustawie z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw.

Na wstępie należy podkreślić, że zawarte we wniosku obrońcy skazanego okoliczności nie mogły zostać rozpoznane w trybie 41 § 1 k.p.k. W orzecznictwie Sądu Najwyższego słusznie podkreśla się, że wątpliwość co do bezstronności sędziego nie może być wywodzona z samych kwestii ustrojowych związanych z jego powołaniem i to niezależnie od tego w jakim okresie i z jakimi ułomnościami w procedurze nominacyjnej doszło to tego powołania (zob. postanowienie SN z dnia 21 czerwca 2023 r., IV KK 460/19; postanowienie SN z dnia 31 października 2023 r., V KK 358/23). Podnoszone zarzuty nie mogą mieć bowiem charakteru abstrakcyjnego i odnosić się do całych grup powołanych sędziów (zob. postanowienie SN z dnia 10 sierpnia 2023 r., V KK 162/22; postanowienie SN z dnia 4 czerwca 2025 r., IV KK 25/25).

Powyższe stanowisko potwierdza również wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 marca 2020 r., sygn. akt P 22/19, z którego wynika, że art. 41 § 1 w związku z art. 42 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30), w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 84, 609, 730 i 914 oraz z 2020 r. poz. 190), jest niezgodny z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Także z brzmienia art. 29 § 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 622; dalej ustawa o SN), dodanego ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2022 r., poz. 1259) wynika, że okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności. Skoro zatem ustawa o SN w sposób szczególny reguluje badanie kwestii bezstronności sędziego w kontekście okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego oraz jego postępowania po powołaniu (zob. art. 29 ustawy o SN), to w tym zakresie stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 41 § 1 k.p.k., wyłączając możliwość badania określonych w niej przesłanek w ogólnej procedurze (zob. postanowienie SN z dnia 26 stycznia 2023 r., V KK 485/21).

Konsekwencją tego stanu rzeczy jest konieczność uznania, iż niedopuszczalne jest zastosowanie art. 41 § 1 k.p.k. w sytuacji, gdy z treści wniosku o wyłączenie sędziego wynika, że dotyczy on okoliczności przewidzianych w art. 29 § 5 ustawy o SN, a tak właśnie jest w niniejszej sprawie. Podstawę wniosku stanowiły tu bowiem okoliczności dotyczące powołania sędziego, a de facto kwestie związane z organem o to wnioskującym, a więc Krajową Radą Sądownictwa, ukształtowaną na drodze nowelizacji z dnia 8 grudnia 2017 r. Takie procedowanie zmierzałoby do obejścia zawartego w art. 29 § 4 ustawy o SN bezwzględneho zakazu, który nie dopuszcza możliwości podważenia orzeczenia wydanego z udziałem sędziego Sądu Najwyższego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności wyłącznie z powodu okoliczności towarzyszących powołaniu tego sędziego.

Powołanie na urząd sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw nie stanowi bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (zob. postanowienie SN z dnia 18 lipca 2024 r., V KO 38/24). Podnieść bowiem trzeba, że sposób powołania sędziów na podstawie art. 9a ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., czyli przez Sejm, jest zgodny z Konstytucją, o czym orzekł Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 25 marca 2019 r., sygn. akt K 12/18.

Powyższych ustaleń nie może zmienić treść uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA I-4110-1/20, na którą powołuje się wnioskodawca, a która na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., sygn. akt U 2/20, przestała obowiązywać, albowiem Trybunał stwierdził, że uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, jest niezgodna z art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji RP; art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 EKPC.

W kontekście przywołanych wyżej wyroków Trybunału Konstytucyjnego należy zauważyć, że w świetle art. 190 ust. 1 Konstytucji RP orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Wobec tego żaden sąd nie jest uprawniony do prowadzenia postępowania zmierzającego do wzruszenia orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, jak też samodzielnego podważania obowiązywania wyroku tego Trybunału (zob. postanowienie SN z dnia 25 stycznia 2024 r., I KK 107/23).

Także z orzecznictwa międzynarodowego można wywnioskować, że udział Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., w procesie powoływania sędziów, nie może sama w sobie prowadzić do powzięcia wątpliwości co do niezawisłości sędziów wyłonionych w tym procesie ani statusu sądu z ich udziałem (zob. np. wyrok TSUE z 21 grudnia 2023 r. L.G. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa, C -718/21).

Odnosząc się do samych skutków orzecznictwa międzynarodowego w systemie prawa polskiego, w pierwszej kolejności trzeba podkreślić, że w Polsce istnieje wieloskładnikowy system prawny, który obejmuje prawo krajowe, unijne oraz międzynarodowe. Źródłami prawa są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia (art. 87 Konstytucji RP). Z treści art. 91 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji RP wynika, że ratyfikowane za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie lub referendum ogólnokrajowym umowy międzynarodowe, stanowią część polskiego krajowego porządku prawnego, zaś w wypadku kolizji mają pierwszeństwo przed ustawami zwykłymi. Zasada pierwszeństwa prawa stanowionego przez organizację międzynarodową nie ma zastosowania w wypadku

kolizji z Konstytucją RP, która zgodnie z treścią art. 8 ust. 1 Konstytucji RP, stanowi najwyższe prawo w Polsce. Trybunał Konstytucyjny wypowiadał się na ten temat w wielu orzeczeniach, a zwłaszcza w wyrokach dotyczących Traktatu akcesyjnego (zob. postanowienie TK z dnia 22 czerwca 2005 r., K 18/04) i Traktatu z Lizbony (zob. wyrok TK z dnia 24 listopada 2020 r., K 32/09). W wyroku z dnia 20 kwietnia 2020r., w sprawie osygn. U 2/20, Trybunał Konstytucyjny powtórzył, że art. 8 ust. 1 Konstytucji jednoznacznie gwarantuje postanowieniom Konstytucji status „najwyższego prawa Rzeczypospolitej Polskiej”, także w zestawieniu z przepisami prawa Unii Europejskiej (zob. wyrok TK z dnia 27 kwietnia 2005 r., P 1/05, OTK ZU nr 4/A/2005, poz. 42; wyrok TK z dnia 11 maja 2005 r., K 18/04; wyrok TK z dnia 24 listopada 2010 r., K 32/09).

Orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: ETPC) mają zatem charakter deklaratoryjny, wobec czego nie wywołują skutku kasatoryjnego, same w sobie nie powodują zmiany sytuacji skarżącego, nie tworzą dla niego żadnego nowego prawa, a jedynie stwierdzają fakt naruszenia Konwencji i definiują jego zakres (zob. wyrok SN z dnia 23 listopada 2023 r., II KO 74/23; wyrok SN z dnia 9 grudnia 2009 r., IV KO 103/09; zob. również P. Hofmański, S. Zabłocki, Glosa do wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu z 25 marca 1998 r., sygn. 45/1997/829/1035, w sprawie Belziuk przeciwko Polsce, *Palestra* 1998, z. 7-8, s. 10-11; A. Bodnar, *Wykonywanie orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Polsce. Wymiar instytucjonalny*, Warszawa 2018, s. 70).

Działania sądów, zmierzające do „bezpośredniego stosowania” wyroków TSUE lub ETPC, przy traktowaniu ich jako podstawy prawnej orzekania, są niezgodne z prawem i statutem prawnym takich wyroków (zob. szerzej: M. Muszyński, O alternatywnej praworządności, *Consilium Iuridicum* 2023, nr 7, s. 30-32). Orzecznictwo międzynarodowe nie stanowi źródła prawa, zaś o jego deklaratoryjnym charakterze wprost stanowi art. 260 ust. 1 TFUE, zgodnie z którym: „Jeśli Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stwierdza, że Państwo Członkowskie uchybiło jednemu ze zobowiązań, które na nim ciążyą na mocy Traktatów, Państwo to jest zobowiązane podjąć środki, które zapewnią wykonanie

wyroku Trybunału”. Takie wyroki nie wchodzą do systemu prawa krajowego, który cały czas obowiązuje, aż do momentu uchylenia lub zmiany przepisów krajowych.

Obowiązek wykonania wyroków TSUE i ETPC spoczywa na państwie, zaś zgodnie z Konstytucją RP, to rząd, który reprezentuje państwo, jako inicjator procedury wykonawczej, powinien w takiej sytuacji przygotować stosowny projekt nowej normy prawnej, biorąc udział w procedurze ustawodawczej. Tym samym do czasu zmiany prawa krajowego, sądy muszą procedować na podstawie krajowych norm prawnych. W takim przypadku samodzielne działanie sądów byłoby zastąpieniem ustawodawcy w jego prawie do stanowienia i zmiany prawa, co jest działaniem wykraczającym poza kompetencje władzy sądowniczej. Dlatego orzekanie przez sędziów, oparte bezpośrednio na orzecznictwie TSUE i ETPC, bez podstawy prawnej w prawie krajowym oraz wbrew obowiązującemu prawu, narusza art. 7 i 178 ust. 1 Konstytucji RP (zob. postanowienie SN z dnia 16 grudnia 2025 r., V KK 488/25).

Jak słusznie wskazano w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7 października 2021 r., w sprawie o sygn. akt K 3/21, orzecznictwo jakiegokolwiek sądu, czy to zagranicznego, czy to krajowego, nie może zwolnić polskich sędziów z obowiązku stosowania Konstytucji RP ani upoważnić sędziów do odmowy stosowania przepisu Konstytucji RP, którego, zdaniem sądu, nie można pogodzić z jakąkolwiek interpretacją innego przepisu prawa, w szczególności przepisu prawa Unii Europejskiej. Art. 178 ust. 1 Konstytucji RP wymaga, aby sędziowie kierowali się tylko Konstytucją oraz ustawami i zasada ta, na podstawie art. 8 ust. 2 Konstytucji RP, podlega bezpośredniemu stosowaniu, z pierwszeństwem wobec innych przepisów prawa.

W rozpatrywanej sprawie należy także podkreślić, że nie ma żadnych podstaw do twierdzenia, jakoby w sprawie miała zostać naruszona zasada *nemo iudex in causa sua*. Należy w pełni podzielić pogląd, iż wniosków o wyłączenie usadowionych tylko na podnoszeniu okoliczności o charakterze ustrojowym nie wolno uwzględniać automatycznie z tego tylko powodu, iż przedmiot sprawy znajduje zastosowanie także do osób ją rozstrzygających (zob. postanowienie SN z dnia 16 stycznia 2024 r., III KK 293/23; postanowienie SN z dnia 11 lipca 2024 r., IV KK 142/24). Bez zindywidualizowania podnoszonych okoliczności w aspekcie

konkretnych faktów poddających się ocenie sądu, pozostają one w warstwie wyłącznie teoretycznej, niepowiązanej odpowiednio ani z konkretną sprawą, od udziału w której wniosek o wyłączenie zostaje złożony, ani z określonym sędzią, którego wniosek ten dotyczy (zob. postanowienie SN z dnia 11 października 2024 r., II KO 110/24).

Sędzia powołany przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. nie orzeka zatem „we własnej sprawie”, gdyż przedmiot konkretnego postępowania nie stanowi „jego sprawy”, a wydane przez niego orzeczenie w żaden sposób nie będzie miało wpływu na sferę jego własnych uprawnień lub obowiązków prawnych (zob. postanowienie SN z dnia 30 listopada 2023 r., I Zo 75/2; postanowienie SN z dnia 4 września 2024 r., I Zo 144/24; postanowienie SN z dnia 2 października 2024 r., V KK 282/24).

Z powyższych względów wniosek obrońcy skazanego był niedopuszczalny z mocy ustawy, dlatego Sąd Najwyższy pozostawił go bez rozpoznania.

[WB]

[a.ł.]